

Kateřina Hlavoňová, UČO 182 020
Alice Rutková, UČO 182 741
Katarína Minarovičová, UČO 182 065
Jitka Balíková, UČO 74 220

Úkol č. 1

SOC 751

Téma: Lidé ohrožení sociálním vyloučením v ČR

Návrh výzkumného projektu

Koncept:

Koncept sociálního vyloučení má své kořeny v 70. letech ve Francii, kdy byl poprvé použit pro specifickou situaci určitých skupin obyvatel žijících na okraji společnosti, kteří byli odříznuti od pracovních příležitostí a zároveň od záchranné sítě státní sociální pomoci.

Koncept sociální exkluze tedy není nijak nový, v posledních letech se však stává jedním z hlavních témat nejen sociologického diskurzu. Nejprve bychom nastínily, jak chápeme tento pojem. Zde se přidržíme definice Tomáše Sirovátky (2002), jenž sociální vyloučení vymezuje v širších souvislostech jako: „...nemožnost podílet se na základních občanských či sociálních právech, či jinak, [jako] nemožnost účastnit se plně na životě určitého společenství (na životě společnosti v různých oblastech – ekonomické, politické, sociální, kulturní).“ (ibid.: 4) V diskurzu sociální politiky Evropské unie je sociální exkluze vymezována především jako důsledek kombinovaného vlivu nezaměstnanosti, nízké vzdělanosti a kvalifikace, nízkého příjmu, neadekvátního bydlení, zhoršeného životního prostředí, vysoké kriminality, nedostupnosti kvalitní lékařské péče a kvalitního vzdělávání, krize rodiny a dalších sociálních institucí klíčových pro občanskou společnost (církve, politické strany, občanská sdružení etc.). Přitom je důležité podotknout, že vyčleňování jedinců a skupin na okraj či zcela vně je vlastní snad všem společnostem. Proces sociální exkluze podle Petra Mareše (2002) pro společnost vždy představoval „...mechanismus sociální kontroly, jímž společnost zajišťovala konformitu svých členů.“ (ibid.: 9).

Koncept sociální exkluze je mnohodimenzionální. Jednotliví teoretikové se liší v počtu a rozsahu dimenzí, které pojmu připisují. Někteří autoři se věnují především otázce chudoby, neboť příjmová chudoba a tudíž nemožnost podílet se na spotřebě je často pokládána za hlavní dimenzi sociálního vyloučení (Sirovátka 2002). Jiní autoři rozlišují pouze základní dimenze konceptu, příkladem je rozčlenění na dimenzi politickou, ekonomickou a civilní (Woodward - Kohli 2001). Toto rozlišení je podle nás pro potřeby analýzy dostačující, my se však rozhodly pro mnohem podrobnější a komplexnější členění Janie Percy-Smith (2000: 9), která vyjmenovává celkem sedm dimenzí:

1. ekonomická dimenze (indikátory: dlouhodobá nezaměstnanost, pracovní nejistota, příjmová chudoba)
2. sociální dimenze (indikátory: zhroucení tradiční domácnosti, nechtěné teenagerské těhotenství, bezdomovectví, zločin, odcizení mladých lidí)
3. politická (indikátory: chybějící politická práva, nízká volební účast, nízká úroveň veřejných aktivit, nedůvěra v politické procesy)
4. „sousedská“ (indikátory: degradace životního prostředí, chátrání bytového fondu, odříznutí od lokálních služeb, kolaps systému podpory)
5. individuální (indikátory: mentální a fyzický handicap, nedostatečné vzdělání, nízká úroveň znalostí a schopností, ztráta sebedůvěry a sebeúcty)
6. prostorová (indikátory: soustředění/opomíjení ohrožených skupin)

Kateřina Hlavoňová, UO 182 020
Alice Rutkov, UO 182 741
Katarína Minaroviov, UO 182 065
Jitka Balkov, UO 74 220

7. skupinov (indikátory: koncentrace výše uvedených charakteristik v určitých skupinách: staří lidé, invalidní lid, etnick menšiny).

Základní vzkumn otázka:

Do jaké míry jsou lidé, kteří pobírají sociální dávky, ohroženi sociální exkluzí?

Je to vhodn hlavn vzkumn otázka, pokud máme podle zadání zjistit i v jakých hlavních dimenzích se projevuje sociální vylouen mezi eskou populci?

Vedlejší otázky:

V jakých dimenzích jsou lidé, kteří pobírají sociální dávky, ohroženi sociálním vylouenm?

Jak je míra sociálního vylouen v jednotlivých dimenzích? **Co otázka zjišťuje?**

Jak bariéry zabraňují sociální vylouenm lidem participovat na aktivitách běžných pro „nevylouen“ občany? **Jak budete zjišťovat odpověď? Jde o to, co za bariéry považují sami vylouen?**

Jak jsou rozdíly mezi sociálním vylouenm žen a mužů? **Co otázka zjišťuje?**

Jak se na sociální vylouen dvaj samy vylouen osoby?

Hlavn vzkumn hypotézy:

Míra přjmov chudoby souvisí s mírou sociálního vylouen.

Míra sociálního vylouen v ekonomick dimenzi ůzce souvisí s mírou sociálního vylouen v ostatních dimenzích.

Dvě předchozí hypotézy jsou přliř banln. Chyb směr závislosti.

Míra sociálního vylouen je vř u žen než u mužů.

Sociln vylouen vede k deprivaci vylouench osob.

Hypotézy jsou nerozpracovan.

Použit literatura:

PERCY-SMITH, J. (ed.). 2000. *Policy responses to social exclusion: towards inclusion?* Buckingham : Open University Press.

MAREŠ, P. 2002. Marginalizace, sociální exkluze. In Sirovátka, T. (ed.). *Menšiny a marginalizovan skupiny v esk republice*. Brno : Masarykova univerzita a Georgetown. s. 9-21.

SIROVÁTKA, T. (ed.). 2002. *Menšiny a marginalizovan skupiny v esk republice*. Brno : Masarykova univerzita a Georgetown.

SIROVÁTKA, T. et al. 2002. *Monitorování chudoby v esk republice: ůvodn studie*. Praha : Vzkumn ůstav prce a sociálních věcí.

WOODWARD, A. - KOHLI, M. 2001. European Societies. Inclusions/Exclusions? In Woodward, A. – Kohli, M. (ed.). *Inclusions and Exclusions in European Societies*. London : Routledge. s. 1-14.

Kateřina Hlavoňová, UO 182 020
Alice Rutkov, UO 182 741
Katarína Minaroviov, UO 182 065
Jitka Balkov, UO 74 220